

Одеський державний університет ім. І.І.Мечнікова

Юридичний інститут

На правах рукопису

Нішкурова Тетяна Володимирівна

**Національно-державний устрій Молдови:
політико-правові проблеми Придністровської
Молдавської Республіки**

Спеціальність 12.00.01. -- Теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових вчень;
філософія права.

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Одеса -- 1996

Одеський державний університет ім. І.І.Мечнікова

Юридичний інститут

На правах рукопису

Нішкурова Тетяна Володимирівна

**Національно-державний устрій Молдови:
політико-правові проблеми Придністровської
Молдавської Республіки**

Спеціальність 12.00.01. -- Теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових вчень;
філософія права.

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

ДНБ ім. В. Стефаника
Одеса, 1996

34
Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі
Одеського державного університету

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

00757164 (U)

Науковий керівник

Сурилов Олексій Васильевич,
доктор юридичних наук,
професор

Офіційні опоненти

Иванов Володимир Макарович,
доктор юридичних наук,
професор

Долматова Наталія Іванівна,
кандидат юридичних наук,
доцент

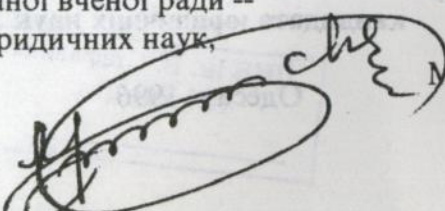
Провідна організація -- Академія внутрішніх справ України

Захист відбудеться 29 листопада 1996 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої Вченої ради Д. 05.01.08 при Одеському державному університеті ім. І.І.Мечнікова за адресою: 270058. м.Одеса, Французський бульвар, 24/26, Юридичний інститут, ауд.№ 60.

З дисертаційною роботою можна ознайомитися в бібліотеці Одеського державного університету ім. І.І.Мечнікова

Автореферат розіслано "28" жовтня 1996 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради --
кандидат юридичних наук,
доцент

Музиченко П.П.

Сучасне життя більшості країн світу проходить в умовах рішучого повороту людства до демократії.

Повне розкріпачення традиційних джерел соціальної енергії і відкриття нових привело до поглиблення та розширення історико-перетворювальних соціальних дій різних верств, виросла активність маси людства в різних частинах зеленої кулі. Все це в більшості цивілізованих країн привело до винесення обвинувального вирока тоталітаризму. На політичній карті світу з'явилися нові державні утворення.

Національний та державний суверенітет почав втілюватись в риси народного суверенітету. Найпопулярнішим політико-юридичним принципом стає принцип правової держави, в основу якого кладуться права та свободи особи, асоціацій вільних людей, які виникають на підставі їх політичних переконань, етнічної та регіональної єдності.

Всяка форма придушення етнічних та регіональних рухів, чим би вона не оправдувалась, рішуче засуджується міжнародною демократичною спільнотою.

Кожен народ незалежно від його чисельності та площі його розповсюдження визнається маючим право на свій політичний статус, на відповідальний його бажанням та мріям екологічний і соціально-культурний розвиток.

Становлення сучасного геополітичного простору припускає право кожного народу на визначення своєї долі, неприйняття його національного і територіального придушення.

Національно-державне самоврядування Придністров'я на сучасному етапі уявляє собою виключно актуальну проблему, тому що воно типологічне у контексті подій, які звертуються у зв'язку з кризою радянської федерації та розпадом СРСР.

Розуміння того, що трапилось та трапляється у Придністров'ї, виявилось можливим з позицій, так званої конфліктології -- науки, яка вивчає процеси зникнення супердержав, територіальна організація яких була визначена методами політичного волонтаризму, без урахування етнічних особливостей народів. Це стало можливим внаслідок ідеологічного та збройного придушення опозиції, культура репресій.

Таким чином, забезпечувався ілюзорний міжетнічний мир, картина примарного благополуччя, створювалась видимість безкорисної та непорушної дружби народів.

Націоналістична свідомість екстремістського сенсу підтримувана певними власними структурами Молдови, знайшла свій вираз в націонал-кар'єризмі, в захопленні керівних місць у державному апараті особами, які не були до цього підготовлені ні за рівнем своїх знань та досвіду, ні за ознаками ідеологічної та морально-етнічної зрілості.

Методологія та методика дослідження. Методологічною основою цього дисертаційного дослідження є законодавчий та нормативний матеріал з державно-правових проблем.

В роботі використані методи пізнання: історичний, формально-логічний, конкретно-соціологічний і порівняльний, які застосовувались у купі та взаємодії, у зв'язку з тим, що практично нема таких явищ, сутність яких можливо розкрити за допомогою тільки одного методу.

Використовуючи ці методи, дисертант охарактеризував та проаналізував історичні корні "Придністровської проблеми", яка далеко не проста і з точки зору її актуального змісту, і з точки зору обставин її виникнення, основних етапів розвитку та перспектив розв'язання.

У данному випадку йдеться про так звані історичні зв'язки. Для більш повного та глибокого розуміння явища, яке нас цікавить, велике значення мають синхронні зв'язки, які дисертантом також були розглянуті в дисертації.

Розробка проблеми. Якщо з історії держави та права Молдавії написана та опублікована значна кількість робіт різного рівню -- від наукових повідомлень та статей в різних збірниках до монографій та докторських дисертацій, то про сучасний стан Придністров'я літературних джерел поки що обмаль, не дивлячись на політичну та наукову актуальність проблеми.

Молдавська тема в історико-правовій літературі завжди була не тільки актуальною, але й дискусійною, оскільки вона завжди виходила на радянсько-румунські відношення, використовувалась для різноманітних політичних спекуляцій і далеко йдучих висновків.

Значний внесок в розробку проблеми в її теоретичному та історичному аспекті внесли такі вчені як: О.М.Лазарев, Н.А.Мохов, О.В.Репіда, О.В.Сурилов, М.В.Бабілунга та ін.

При підготовці цього дисертаційного дослідження проаналізовані роботи, які відображають дискусійний характер проблеми: "З історії боротьби радянської дипломатії за визволення Бесарабії у 1918-1924 рр. -- Вчені записки Молдавського філіалу Академії наук СРСР, Т. VI (серія історична). -- Державне видавництво Молдавії. -- Кишинів, 1957; Булат Г.І.", -- "10 років Молдавської АРСР" -- Тирасполь -- Балга -- 1934; Сурилов О.В.", Історія держави та права Молдавської РСР (1917-1959 рр.) -- видавництво "Картя молдовеняске" -- Кишинів -- 1963; Настасюк Н.П. Геополітичні основи виникнення й розвитку стічних конфліктів (на прикладі Придністровського регіону), автореферат дисертації на пошукання вченого ступеню кандидата історичних наук. -- Санкт-Петербург, 1994 р.; Болдур А.І. -- "Бесарабське питання". -- Газета "Цара" -- 17.03.92 р.; Велімерану П.І. -- "Децо про Трансністрію" -- газета "Цара", 19.05.93 "На якому березі Придністров'я. -- Мегаполіс-експрес. -- 1993 р., № 22 та і.

Практичне значення дисертаційного дослідження міститься у тому, що і його теоретичні узагальнення та висновки можуть бути використані у визначенні міжнародно-правового стану ПМР, її статусу у відношеннях з іншими державами та республіками СНД. Матеріали цієї дисертації можливо використати, як концептуальний матеріал у державно-правовій практиці ближнього та дальнього зарубіжжя, у правовій діяльності державних органів ПМР, в удосконаленні їх організаційної системи.

Положення, висновки та рекомендації сформульовані в дисертації, можуть бути використовані, як лекційні курси в учбових закладах ПМР.

Апробація роботи. Практичні, методологічні та теоретичні положення, які містяться у дисертації, висновки та пропозиції заслухані на засіданнях кафедри держави та права, на науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу юридичного факультету ПДКУ у 1996 р. і використані у створенні спецкурсу з цієї проблеми. Результати дисертаційного дослідження відображені також на сторінках збірника наукових праць юридичного інституту ОДУ

"Актуальні проблеми держави та права" (1995 р.) та науково-публіцистичного журналу "Юридичний вісник Придністров'я" (1996 р.) м.Тирасполь.

На захіст виносяться:

1. Теза про багатонаціональний склад Молдавської АРСР, де українське населення складало більшість населення.

2. Молдавська АРСР и Молдавська РСР були створені партійно-державними структурами СРСР та Української РСР на директивній основі. На цієї ж основі склався їх державний апарат.

3. Придністровська Молдавська Республіка є формою самоврядування народів Придністров'я, яка має багатонаціональний склад.

4. Придністровська Молдавська Республіка володіє усіма ознаками державного утворення.

5. Придністровська Молдавська Республіка має право самостійно вирішувати свою долю, існувати як незалежна держава або вступати у федеративні відношення з Молдовою, Україною, Російською Федеративною Республікою та вступати до складу СНД. Це найважливіше рішення може бути прийнято на основі вільного волевиявлення народу Придністров'я та членів Федерації, куди вийде ПМР.

6. Придністровська Молдавська Республіка у своєму прагненні до правової держави надає своїм громадянам, незалежно від національності, однакові права та обов'язки.

Перша глава дисертації присвячена ідейним витокам та практиці радянської національної політики та радянського національно-державного будівництва, національно-державному самовизначенню, яке привело до створення Молдавської Автономної Радянської Республіки, а потім до воз'єднання молдавського народу та створення на цій основі Молдавської РСР.

Цей соціально-політичний процес недалекого минулого висвітлюється в дисертації з позицій новітньої історії, досвіду її останніх років.

Як відомо, більш правильні висновки відносно природи тих чи інших соціальних явищ можливо зробити тільки з точки зору історичної перспективи, з позицій тих наслідків, які викликані до життя цими явищами.

Створення Молдавської АРСР проводилось на директивній основі, починаючи від форми цієї республіки як автономії і закінчуючи

визначенням її меж, де виявились райони в більшості російсько-українські за національним складом населення. Внаслідок цього молдавське населення тут складало меншість.

Але при створенні Молдавської Автономної Республіки пріоритетне значення мав не національний і зовсім не економічний та соціально-культурний принцип, а чисто політичний момент. Українці в Молдавській АРСР склали 49,69% її населення, тобто відносно більшість, а молдавани -- 31,56%.

На початку 20-30 рр. радянські ідеологи писали, що Молдавська АРСР була створена для підвищення економічного та соціально-культурного значення найбільш відсталого околиці колишньої царської Росії.

Самовизначення ПМР як багатонаціонального державного утворення, таким чином, засновано на історичній традиції, яка склалась у Придністров'ї.

Друга глава дисертації присвячена розвитку державності в Молдавії -- від створення МАРСР до Молдавської РСР. Тут відображені історичні факти, дається аналіз політичних помилок та наслідків цього.

Автор приходить до висновку, що цей процес був дуже суперечним в цілому спрямованим досягненню зовнішньополітичної мети.

Площа Молдавської АРСР складала 746 тисяч десятин, населення близько 170 тисяч чоловік. Особи молдавської національності склали 32% мешканців МАРСР, українці -- 38%, особи іншої національної належності -- 30 %.

Таким чином, переважну більшість населення склали українці. Це підтверджує той факт, що при створенні МАРСР був врахований етнічний момент.

Радянська преса середини 20-х р. визнавала той факт, що ніяк не можливо назвати якусь із знову створених радянських республік, де так заперечувались би основні принципи самовизначення нації, як Лівобережжя Молдавії (Придністров'я). Державний апарат МАРСР будувався на принципах адміністративно-командної системи з властивим їй бюрократизмом.

В роботі приділяється значна увага соціально-економічному та політичному стану МАРСР.

Бесарабія, яка була окупована іноземною державою, була перетворена фактично у її колонію.

Третья глава відображає процес розпаду СРСР, суверенізації колишніх Радянських союзних республік, створення Союзу Незалежних Держав, які виникли у єдиному правовому просторі в межах колишнього Радянського Союзу. Ця глава в основному присвячена створенню СНД та Придністровської Молдавської Республіки. ПМР за етнічною ознакою уявляє собою типове багатонаціональне державне утворення, де молдаване складають 39% населення. У політико-правовому обґрунтуванні створення Придністровської Молдавської Республіки зазначається, що першоосновою цього була відсутність у Молдові стабільності за провинністю Народного фронту, який став на шлях екстремізму, введення румунської символіки та дискримінаційного мовного режиму, сепаратизму, що привів до розриву традиційних економічних зв'язків Придністров'я з Україною. Народний фронт Молдови, запропонував перейменувати Молдову в Румунську Республіку, а особам немолдавської національності емігрувати з Молдови.

Найменування ПМР -- "молдавською республікою" виявляє твердий намір зберегти національні особливості та самотність молдавської частини населення Придністровського регіону, запобігти його повної румунізації.

Вказівка на географічне положення республіки призвана підкреслити її багатонаціональний характер. У заяві народних депутатів всіх рівнів Придністровського регіону Верховній Раді Молдови підкреслювалось, що "усякі намагання насильницьких дій з боку Верховної Ради та уряду Молдови будуть розцінюватися як втручання у внутрішні справи суверенної держави з усіма впливаючими наслідками. У спільній заяві Тимчасової Верховної Ради ПМР і Тимчасового Комітету Гагаузської та Придністровської республік зазначалось, що "при підготовці та проведенні тут виборів, призначених на 28 жовтня и 29 листопада 1990 р. у тимчасові органи влади двох республік, з боку керівництва Молдови та її Народного фронту почастішалися загрози, тиск та грубі випадки у відношенні до лідерів і до всього населення", "підтримуючого нові республіки". Ці дії розцінювалися, "як спрямовані на дестабілізацію громадсько-політичних умов".

В цій заяві містилось прохання до Верховної Ради і президента СРСР направити народних депутатів СРСР, як спостерігачів за ходом виборів в ПМР.

Верховною Радою ПМР прийнято "Декрет про державну владу Придністровської МРСР", згідно з яким Верховна Рада ПМР є її найвищим законодавчим та контрольним органом, який складається з двох палат: Ради Республіки та Ради Національностей. Главою держави є президент республіки. Уряд ПМР розглядається як вищий виконавчо-ропорядчий орган.

Таким чином, в ПМР склався окремий державний механізм.

Автор приходить до висновку, що створення Придністровської Молдавської Республіки треба розглядати, як здійснений факт, який має об'єктивні історичні та соціально-політичні підстави. Взаємовідносини між ПМР та Молдовою можуть і повинні будуватися на договірній основі міждержавного союзу в інтересах збереження між ними миру та плідного співробітництва. Кордони, які роз'єднують ці держави, можуть і повинні бути прозорими. Молдавський Федеральний Союз повинен бути визнаним членами СНД.

Звертаючись до подій недалекого минулого у Придністров'ї, необхідно керуватись історичною пам'яттю. Збройний конфлікт у Придністров'ї розглядається крізь призму подій початку 40-х років двадцятого сторіччя, коли цей регіон зазнав воєнної окупації Румунією, яка була союзником гітлеровської Германії, і став об'єктом націоналістичних маніпуляцій режиму Антонеску, з трагічними наслідками для народу. Історична пам'ять народу Придністров'я, звернена до минулого: це депортація, масові екзекуції, конфіскації, попрання гідності особи, культ расизму, націоналізму, зневажливого ставлення до життєвих інтересів людей іншої етнічної належності. Оціночне відношення до того, що у теперішній час відбувається у Молдавії, програмується перш за все історичною пам'яттю, спогадами про трагічні події минулого. Сама ця пам'ять визначає відношення народів Придністров'я до політичних ідеалів теперішніх лідерів Молдови. Історичний досвід Придністров'я протестує проти намагань його насильницької румунізації, відіграє рішучу роль у його політичній, юридичній та воєнній самоорганізації, що привело до "самопроголошення" Придністровської Молдавської Республіки. У цьому

"самопроголошенні" народи Придністров'я виразили своє розуміння власної національної гідності, цінності людини та громадянина, який прагне жити як особа у вільному політичному та правовому полі.

До самопроголошення ПМР привела цінносна гуманітарно-людська та просторово-часова орієнтація. Спогади, які живуть у пам'яті народу Придністров'я про події початку 40-х років привели до неприйняття ними ідей теперішніх лідерів Молдови. Народ Придністров'я не міг і не може забути те, що ним вистраждано і залишило у його свідомості глибокий слід.

Поняття суверенності сучасної Молдови, як і інше політичне поняття, не може бути зведено до абсолюту. Логіка суверенітету кожного народу, кожної країни, держави передбачає врахування його корінних інтересів, самопобуту, відносної відокремленості від інших народів, навіть територіально йому близьких, для самозбереження, відторгнення намагань його асиміляції, зникнення, як народу.

Сучасна теорія суверенітету вважає, що його суб'єктом є народ -- поняття більш широке та об'ємне, ніж нація. Народ може складатися не з одної, а з декількох націй, які уявляють собою якусь міжнаціональну єдність, на основі спільної території, економічних зв'язків, психічного складу, історичної долі. Саме у цьому контексті слід розглядати народ Придністров'я, його суверенність та право на власне самовизначення.

В історичному минулому народу Придністров'я є багато тяжких сторінок, які, зрозуміло, не вичерпуються роками румунської окупації. Це й роки громадянської війни -- період різних перегинів та експериментів у економіці, необгрунтованих соціальних чисток сталінських репресій і т.ін. Але народ Придністров'я зберіг себе як етнічну відокремленість, національно-соціальний феномен, який сучасні політики змушені поважати.

Настав час відтворити історію народу Придністров'я в повному обсязі, з усіма реаліями, історію, яка займала б своє місце у просторово-часовому аспекті.

Історія ця звершилась не сама по собі, не в повній ізоляції. Вона виявила себе в моральних та політичних ідеалах, у таких категоріях і поняттях, як народ, національне та міжнаціональне самовизначення, національна та міжнаціональна державність, міжнаціональні союзи: федерація та конфедерація.

Етнічна спільність, яку ми називаємо народом Придністров'я -- унікальна. Вона складається з нащадків різних націй: молдаван, українців, росіян, болгар, греків і т.ін. Кожна складова частина народу Придністров'я у процесі соціального спілкування проявила риси, які значною мірою відрізняються від її національних предків. Ці реалії повинні відображатися в політичних процесах, які відбуваються у Придністров'ї та обов'язково враховуватись при розв'язанні його долі.

У Придністров'ї формується правова держава: створені її законодавча основа, правоохоронні органи, армія, росте правова культура її населення, що заснована на розумінні соціальної цінності особи. Все це незаперечні факти, які не можна не враховувати.

Придністровська Молдавська Республіка -- невелика держава, але її воля на самостійне рішення своєї долі непохитна, що підтверджується подіями останніх років. Взаємвідносини між ПМР та Молдовою можуть і повинні будуватися не на конфронтації, а на договірній основі міждержавного союзу. Такі відношення можуть бути плідними для обох сторін в галузі економіки, культури, у взаємному духовному збагачені, у справі миру та мирного існування.

Розв'язання будь яких питань Придністров'я і Молдови повинно бути засноване не на амбіціях політичних лідерів екстремістської спрямованості, а на реальній об'єктивній історичній основі, на світової практиці цивілізованих міжетнічних відносин, які б виключали застосування сили як аргументу. Тут політичним лідерам слід керуватися логікою здорового глузду, яка завжди історична, тобто заснована на досвіді минулого.

Протягом полуторавікового періоду історії Придністров'є входило до складу багатонаціональної Херсонської губернії. На цій основі склався унікальний менталітет його народу -- цілком чужий національної обмеженості, тим чи іншим формам національної амбіціозності.

Свідомість народу Придністров'я за своєю природою багатонаціональна. Вона увібрала в себе кращі традиції національних спільностей Придністровського регіону. Перед народом Придністров'я стоїть проблема збереження духовних цінностей, накопичених його попередніми поколіннями.

В основі національного самовизначення народу Придністров'я закладена його історична самосвідомість, яка відображує

процеси становлення цього народу, основні етапи його розвитку, рішення на політичному рівні своїх інтересів, здійснення своїх сподівань, мрій. Історична свідомість народу Придністров'я є найважливішим елементом його політичних реалій, ключом до розуміння причин його державного самовизначення, яке носить об'єктивно обґрунтований характер, і яке не може не враховувати світове суспільство.

«Самопроголошення» (самовизначення) ПМР носить не швидкоплинний, ситуативний характер. Воно є довгочасовим та стійким. Минуле, як відомо, є ключом до розуміння теперішнього, а теперішнє неминуче веде до майбутнього. У цьому і виявляються вищезгадані довгочасність та стійкість.

Прагнення забути трагічні сторінки минулого, умовчати про сумну пам'ять Трансністрії Антонеску та його політичних однодумців не знаходять розуміння народу Придністров'я.

Трагедія багатонаціонального краю у роки його іноземної окупації зве його народ до політичної пильності.

Історична самосвідомість народу Придністров'я обслуговує його етнічну самосвідомість. Досвід минулого вписався в його актуальну політичну активність, у його мораль, право та законодавство, у розуміння того, як повинно бути, в готовність пожертвувати для цього усім, не виключаючи життя, що і виявилось у добре відомих придністровських подіях початку 90-х років.

Історія та актуальна політика знаходяться у тісному зв'язку. Досить глибоке та правильне розуміння цієї політики можливо тільки крізь призму принципу історизму.

Постає питання: який рівень єдності та різноманітності ми можемо констатувати в історії Придністров'я, бесарабської Молдови та Румунії, враховуючи, що з цієї точки зору багато пояснюється у контексті проблеми, що нас цікавить.

Існує єдина логіка історичного руху незалежно від того, де, у якому регіоні цей рух має місце.

Історія визначається різноманітністю тому зокрема, що вона здійснюється у різних регіональних умовах, які накладують свій відбиток і визначають особливості розвитку навіть різних частин одного народу.

Румунія протягом віків була у васальній залежності від Турції. Бесарабська Молдова у 1812 році увійшла до складу Росії, з 1918 до 1940 р. вона входила до складу Румунії. Саме в цей період вона стає об'єктом її посиленої румунізації. Повною мірою тут розгорнуло свою діяльність товариство «Asa romana», активність якого була спрямована до ліквідації в Бесарабії елементів слов'янської та іншої нерумунської культури, мови, етнічних особливостей, до максимального посилення її спільності з т.зв. Старим регатом, тобто з Румунією в її геополітичному просторі, яким він склався до першої світової війни. Цьому дуже сприяла міграція населення, як вона проходила у межах т.зв. Великої Румунії, тобто Румунії у геополітичному просторі, яким він склався після Трианонського мирного договору 1919, який закріпив перемогу Антанти над державами т.зв. Троїстої згоди: Німеччиною, Австро-Угорщиною та Турцією. Територія та населення Румунії збільшилось приблизно у 2,5 раза. У цей період ми спостерігаємо зльот румунського великодержавного шовінізму. Зароджується та дістає розвитку румунський фашизм, у формі розгулу кузистської ідеології та залізногвардійського руху під преводительством Корнеліу Зеля-Кодряну, встановлюється королівська диктатура т.зв. Фронта національного відродження. Діяльність цих політичних осередків у звичайно оголтілих формах виявляється у багатонаціональній Бесарабії. Румунський націоналізм використовує також суміжність Бесарабії з Радянським Союзом, невизнання останнім приєднання Бесарабії до Румунії, діяльність у Бесарабії Комуністичної партії, та інших лівих сил, режим надзвичайного стану тут, проведення т.зв. червоних днів та ін.

Румунізація Бесарабії ведеться і румунськими націонал-демократичними партіями типу партії маршала Авереску, націонал-ліберальної партії В.Братіану, націонал-цараністської партії Маніу та ін.

Відвертий румунізаторський характер носив рух бесарабського скаутизму та передвоєнної організації допризывної молоді.

Наприкінці 30-х років офіційне, а також публічне вживання нерумунської мови було категорично заборонено під страхом адміністративних покарань. І це у той час, коли нерумунське,

переважно українське, російське, болгарське та німецьке населення складало 60 відсотків бесарабських мешканців. Все це, зрозуміло, не могло не дати своїх наслідків. Корні румунського фактору поглибшились у роки Другої світової війни, коли румунізація Бесарабії стала особливо гострою була зведена до рівня агресивної політики і підкорена інтересам гітлерівської Німеччини.

Румунізація Бесарабії та румунський націоналізм тут у 20-ті -- першій половині 40-х рр. пустили глибокі корні, ліквідація яких виявилась неможливою. Румунські націоналістичні рецидиви тут виявились з перших років Радянської влади. Виявились вони у самих різних формах, але як правило, локалізувались органами державної безпеки та внутрішніх справ, прийняттям контрпропагандистських заходів комуністичними партійними структурами.

З кінця 80-х років носій румунського націоналізму у бесарабських районах Молдови -- т. зв. Народний Фронт Молдови, який стас на шлях брутального придушення некорінних національностей. Діапазон насильства був широким -- від образливих випадів до розв'язання воєнних дій проти Придністров'я з використанням важких видів озброєння. Відповідною реакцією на це явище став вихід Придністров'я з складу Молдови та проголошення свого багатонаціонального демократичного правового державного утворення.

З цього повинна зробити належні висновки міжнародна співдружність рішуче засудивши агресивний націоналізм у Молдові надаючи допомогу Придністров'ю в забезпеченні власної недоторканості.

Історична пам'ять, тобто здібність до відтворення минулого, розглядається як одна з фундаментальних властивостей, закладених у свідомості окремої людини і у свідомості суспільства.

Між історією та теперішнім існує глибокий і різноманітний зв'язок. Теперішнє може бути продовженням минулого, але може і протистояти йому. В тому і в іншому випадках минуле часто є ключом до розкриття теперішнього, до розуміння його змісту. Уроки історії відвертають від політичних помилок, застерігають від неправильного підходу до справи забезпечення соціального

миру, вільності, стабільності у суспільстві, упевненості у завітрішньому дні.

Відтворення історії Молдавії у цілому вимагає включення у науковий обіг усієї повноти документів, які відобразили б минуле Молдавії у всієї повноті фактів, що мали місце протягом 70-ти років. Минуле Молдавії необхідно відображувати правдиво, на професійному рівні, орієтированому на глибоке проникнення в минуле цієї країни. Йдеться у даному випадку не тільки про фіксацію фактів, а і про їх аналіз з позицій сучасної метадології пізнання. У корекції з позицій правди мають потребу не тільки націоналістичні матеріали прорумунського сенсу, але й матеріали, джерелом яких є радянські автори, відображаючи молдавську дійсність з позицій їх партійності, також чимало визначених суб'єтивізмом.

У висновках стисло викладені результати дисертаційного дослідження, сформульовані основні узагальнення та пропозиції, що до юридичної і політичної природи ПМР. Дисертант висказав свою думку про перспективи об'єднання ПМР і Молдови.

Основні положення дисертації відображені у таких працях:

1. Советское национальное государство: проблема становления и ее решение // Актуальные проблемы государства и права. -- Одесса, 1995. Вып. 2. -- С. 36--43.

2. Прошлое -- ключ к пониманию настоящего // Юридический вестник Приднестровья. -- 1996. -- № 6. С. 3--4.

Nishkurova T.V. Moldavian State National System: political and legal problems of Dniester Moldavian Republic.

Manuscript

The dissertation for obtaining a scientific degree of the candidate of sciences (law) on the speciality 12.00.01 -- theory and history of the state and the law; history of political and legal doctrines; philosophy of law. Academy of Domestic Affairs of the Ukraine. Kiev, 1996.

The main ideas, results and conclusions of the dissertation consist of bringing out the typical and specific signs of the formation of the state system of Moldova at the certain stages of its development. The main principles of the formation of DMR are revealed.

Нишкурова Т.В. Национально-государственное устройство Молдавии: политико-правовые проблемы Приднестровской Молдавской Республики.

Рукопись

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.01 -- Теория и история государства и права; история политических и правовых учений. Академия внутренних дел Украины. Киев, 1996.

Основные идеи, результаты и выводы диссертации состоят в выявлении характерных и специфических признаков образования национально-государственного устройства Молдавии на определенных этапах ее развития. Раскрыты закономерности становления государственности ПМР.

Ключові слова: "державний орган", "правовий статус державного органу", "Придністровська Молдавська Республіка".

426824

AB 36.001